Επίσημη Εφημερίδα
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

EL
Σειρά C

C/2025/3173

20.6.2025

Διερευνητική γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής των Περιφερειών — Το ευρωπαϊκό σύμφωνο για τους ωκεανούς

(C/2025/3173)

Γενική εισηγήτρια: Mätta IVARSSON (SE/Πράσινοι), μέλος της Περιφερειακής Συνέλευσης Σκανίας

ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ (ΕτΠ),

1. Επικροτεί την πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να ενισχύσει τη συνοχή των πολιτικών της ΕΕ για τους ωκεανούς. Υπογραμμίζει ότι προκειμένου η Ευρώπη να καταστεί ναυτιλιακή δύναμη και να αξιοποιήσει τις ευκαιρίες που προσφέρουν οι ωκεανοί, το Ευρωπαϊκό σύμφωνο για τους ωκεανούς θα πρέπει να εξετάζει τις διαφορετικές διαστάσεις της βιωσιμότητας: προστασία και αποκατάσταση των ωκεανών, βιώσιμη γαλάζια οικονομική ανάπτυξη, γνώσεις για τη θάλασσα και έρευνα, τοποκεντρική διακυβέρνηση των ωκεανών και ευημερία των πολιτών που ζουν σε παράκτιες και άλλες περιφέρειες με σύνδεσμο προς τους ωκεανούς. Επισημαίνει ότι η ολιστική διακυβέρνηση των ωκεανών εξαρτάται επίσης από ένα πλαίσιο πολυεπίπεδης διακυβέρνησης, και ειδικότερα από τη στενή συμμετοχή των τοπικών και των περιφερειακών αρχών, καθώς και από την ανάγκη κάλυψης των χερσαίων δραστηριοτήτων που επηρεάζουν την υγεία των ωκεανών.

2. Επισημαίνει ότι αυτές οι προτεραιότητες πρέπει να είναι αλληλένδετες για την προστασία του ωκεάνιου περιβάλλοντος και τη στήριξη ανθεκτικών και ανταγωνιστικών οικονομιών, καθώς και να διασφαλίζουν την ευημερία των τοπικών και των περιφερειακών κοινοτήτων στις παράκτιες περιοχές και πέραν αυτών και να αναγνωρίζουν ότι η μακροπρόθεσμη ευημερία και ευμάρεια πολλών εξ αυτών εξαρτάται από υγιείς ωκεανούς. Επιπλέον, είναι αναγκαίο να διασφαλιστεί η ενεργός συμμετοχή των παράκτιων κοινοτήτων, των κοινοτήτων παραδοσιακής αλιείας, καθώς και άλλων ενδιαφερομένων φορέων στη λήψη αποφάσεων που σχετίζονται με τους ωκεανούς και να μειωθεί η ευπάθεια των ανθρώπων και των εν λόγω αλιευτικών κοινοτήτων στις επιπτώσεις της υποβάθμισης των ωκεανών και στους φυσικούς κινδύνους, καθώς και στην ανθρωπογενή υποβάθμιση του περιβάλλοντος, συμπεριλαμβανομένων των δυνητικών πηγών βιοπορισμού για τους εν λόγω παράκτιους πληθυσμούς.

3. Τονίζει ότι η επίτευξη «καλής περιβαλλοντικής κατάστασης» στο πλαίσιο της οδηγίας-πλαισίου για τη θαλάσσια στρατηγική είναι απαραίτητη, καθότι ένα καλά διατηρημένο θαλάσσιο περιβάλλον στηρίζει την οικονομική σταθερότητα και συμβάλλει στον μετριασμό των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στις ευρωπαϊκές παράκτιες περιοχές, όπως επισημάνθηκε στην Ευρωπαϊκή εκτίμηση κλιματικών κινδύνων του 2024 από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Περιβάλλοντος ([1]).

4. Εκτιμά την απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να δρομολογήσει τον νέο κύκλο πολιτικής με την προετοιμασία του νέου ευρωπαϊκού συμφώνου για τους ωκεανούς. Αυτό καταδεικνύει την προθυμία της Επιτροπής να υιοθετήσει μια στρατηγική και ολιστική προσέγγιση για τους ωκεανούς. Καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να εκδίδει τακτική ανακοίνωση σχετικά με την εφαρμογή του συμφώνου, καθώς και χάρτη πορείας με τις δεσμεύσεις που θα το συνοδεύει.

5. Επισημαίνει το χρηματοδοτικό κενό που επηρεάζει τις θαλάσσιες δραστηριότητες και ζητεί την παροχή επαρκούς χρηματοδότησης για μια δίκαιη μετάβαση σε μια ανατροφοδοτική θαλάσσια οικονομία χαμηλού αντικτύπου, την αποτελεσματική προστασία και αποκατάσταση των θαλάσσιων οικοσυστημάτων, καθώς και για την επιστημονική έρευνα. Θεωρεί ότι το σύμφωνο θα πρέπει να διευκολύνει τη δημιουργία καινοτόμων χρηματοδοτικών μηχανισμών και κινήτρων για την εφαρμογή βιώσιμων πρακτικών.

6. Υπογραμμίζει ότι το επόμενο πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο (ΠΔΠ) θα πρέπει να παρέχει κατάλληλα χρηματοδοτικά εργαλεία που θα ανταποκρίνονται στους διαφορετικούς τοπικούς κοινωνικοοικονομικούς ιστούς. Αυτό απαιτεί την ανάπτυξη μιας ολιστικής προσέγγισης πολυεπίπεδης διακυβέρνησης όσον αφορά τη διαχείριση αυτών των εργαλείων με τη συμμετοχή των εθνικών, των περιφερειακών και των τοπικών αρχών.

7. Ανακαλεί στη μνήμη την εμπειρία που αποκτήθηκε από την εκπόνηση του μακρόπνοου οράματος για τις αγροτικές περιοχές της ΕΕ ([2]) και τονίζει την ανάγκη να διασφαλιστεί ότι οι αμοιβαία επωφελείς διασυνδέσεις μεταξύ των παράκτιων και των ηπειρωτικών περιοχών ενσωματώνονται σε όλες τις πολιτικές της ΕΕ με αξιοποίηση στο έπακρο των ισχυρών αλληλεξαρτήσεων μεταξύ των εν λόγω περιοχών.

([1]) Έκθεση 01/2024 του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος, Ευρωπαϊκή εκτίμηση κλιματικών κινδύνων.
([2]) Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής των Περιφερειών με θέμα «Ένα μακρόπνοο όραμα για τις αγροτικές περιοχές της ΕΕ» (ΕΕ C 270 της 13.7.2022, σ. 18).

Ολιστική προσέγγιση της διαχείρισης των ωκεανών

8. Επισημαίνει ότι οι υγιείς ωκεανοί είναι ζωτικής σημασίας για την ΕΕ, τα κράτη μέλη της, τις τοπικές και τις περιφερειακές αρχές και τους πολίτες της ΕΕ, καθώς συμβάλλουν στη διατήρηση της βιοποικιλότητας, δίνουν ώθηση στις οικονομίες, στηρίζουν την ευημερία και αποτελούν προϋπόθεση για τη βιώσιμη διαχείριση των θαλάσσιων οικοσυστημάτων, συμβάλλοντας κατ' αυτόν τον τρόπο στην επισιτιστική κυριαρχία. Θεωρεί ότι οι ωκεανοί αλληλεπιδρούν με τους ανθρώπους με πολλαπλούς τρόπους και είναι υψίστης σημασίας από περιβαλλοντική, οικονομική, πολιτιστική, στρατηγική και ψυχαγωγική άποψη.

9. Εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προσπαθεί να εξελίξει από στρατηγική άποψη την προσέγγισή της όσον αφορά τους ωκεανούς και να ενισχύσει τη συνοχή και τη συνέργεια μεταξύ των διαφόρων στόχων, εργαλείων, πολιτικών και προτεραιοτήτων, μεταξύ των οποίων:

α) οι πρωταρχικοί περιβαλλοντικοί στόχοι της ΕΕ, όπως περιγράφονται στην Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία και όπως καθορίζεται από τη συμμόρφωση με τις διεθνείς δεσμεύσεις της ΕΕ και των κρατών μελών, η ενισχυμένη ευρωπαϊκή ανταγωνιστικότητα που προβλέπεται στην έκθεση Draghi και η μη στρατιωτική και η αμυντική ετοιμότητα της Ευρώπης που προβλέπονται στην έκθεση Niinistö·

β) τομείς ευρωπαϊκής πολιτικής μόχλευσης, συμπεριλαμβανομένης της ωκεάνιας διπλωματίας, και η προώθηση της ενισχυμένης διεθνούς και περιφερειακής διακυβέρνησης των ωκεανών·

γ) τομεακές πολιτικές, όπως η κοινή αλιευτική πολιτική (ΚΑΠ), η γαλάζια οικονομία, η στρατηγική της ΕΕ για την έρευνα και την καινοτομία στους ωκεανούς και το σχέδιο προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή.

Τονίζει ότι η προαναφερθείσα ολιστική προσέγγιση υιοθετείται σε ένα παγκόσμιο πλαίσιο, στο οποίο οι ωκεανοί αντιμετωπίζονται από τα έθνη ως χερσαίες ζώνες και αποτελούν αντικείμενο εδαφικών διαφορών. Ως εκ τούτου, η ΕτΠ επισημαίνει ότι το σύμφωνο για τους ωκεανούς θα πρέπει επίσης να περιλαμβάνει ένα τέταρτο στοιχείο, και συγκεκριμένα:

δ) μεγαλύτερη έμφαση στους αμφισβητούμενους θαλάσσιους πόρους και στην ενισχυμένη γεωστρατηγική σημασία των ωκεανών σε έναν πολυμερή και κατακερματισμένο κόσμο. Αυτό συνάδει με την ανάγκη να ενισχυθεί η ανθεκτικότητα των «εξωτερικών χερσαίων και θαλάσσιων παραμεθόριων περιοχών ως γεωγραφικών πυλών προς την Ευρωπαϊκή Ένωση, για την ασφάλεια και την ανθεκτικότητα της ΕΕ» ([3]). Επισημαίνει ότι αυτές οι νέες γεωπολιτικές απειλές καταδεικνύουν την ανάγκη να διασφαλιστεί ο κατάλληλος θαλάσσιος χωροταξικός σχεδιασμός για διάφορες δραστηριότητες και να αποφευχθούν οι χωροταξικές συγκρούσεις όσον αφορά τη χρήση των θαλασσών.

ε) βελτίωση των πλαισίων διαχείρισης, από κοινού με συντονισμένους μηχανισμούς σε παγκόσμιο, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο, ώστε να εξασφαλιστούν η ολοκληρωμένη διαχείριση των οικοσυστημάτων και η προστασία των παράκτιων κοινοτήτων.

10. Τονίζει ότι οι υγιείς ωκεανοί αποτελούν το θεμέλιο για τη μεγιστοποίηση του μακροπρόθεσμου οικονομικού δυναμικού των ναυτιλιακών βιομηχανιών. Η προστασία και η βιώσιμη διαχείριση των θαλάσσιων οικοσυστημάτων βρίσκονται στο επίκεντρο του συμφώνου, καθώς τα υγιή οικοσυστήματα είναι απαραίτητα για τη διασφάλιση της παραγωγικότητας, της ανθεκτικότητας και της μελλοντικής ανάπτυξης σε τομείς που εξαρτώνται από τη θάλασσα.

11. Επισημαίνει ότι μια ολιστική προσέγγιση δεν συνεπάγεται ενιαίες σφαιρικές πολιτικές που εφαρμόζονται αδιακρίτως σε όλες τις περιφέρειες χωρίς προσεκτική εξέταση των τοπικών διαφορών. Αντιθέτως, πρέπει να αντικατοπτρίζει τις ποικίλες ανάγκες και τα συμφέροντα των κοινοτήτων σε περιφερειακό και σε τοπικό επίπεδο και να αναγνωρίζει ότι ένα ενιαίο μοντέλο για όλους δεν είναι ούτε αποτελεσματικό ούτε βιώσιμο. Ζητεί, ως εκ τούτου, να αναπτυχθούν θαλάσσιες πολιτικές σε στενή συνεργασία με τις τοπικές και τις περιφερειακές αρχές και τους πολίτες, με βάση τις αρχές της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης, της ενεργού επικουρικότητας και της εταιρικής σχέσης, που επιτρέπουν εξατομικευμένες προσεγγίσεις ανά πλαίσιο με σεβασμό στις τοπικές ιδιαιτερότητες. Τάσσεται υπέρ της ανάγκης για προώθηση της ανταλλαγής ορθών πρακτικών και της συνεργασίας μεταξύ των τομέων της ναυτιλίας.

12. Τονίζει τη σημασία του να διασφαλιστεί ότι η διαχείριση των ωκεανών υποστηρίζεται από ισχυρή πολιτική συνοχή και νομικά δεσμευτικούς στόχους που παρακολουθούνται και, εφόσον είναι αναγκαίο, επιβάλλονται ανά συγκεκριμένα χρονικά διαστήματα. Αυτό περιλαμβάνει την ενίσχυση της σύνδεσης μεταξύ της οδηγίας-πλαισίου για τη θαλάσσια στρατηγική και των στόχων του θαλάσσιου χωροταξικού σχεδιασμού.

13. Υπενθυμίζει τα συμπεράσματα της συνεδρίασης των αρμοδίων σε θέματα θάλασσας και υδάτων διευθυντών της ΕΕ που πραγματοποιήθηκε τον Ιούνιο του 2024, στο πλαίσιο της οποίας ζητήθηκε η ανάληψη περαιτέρω δράσης προκειμένου να διασφαλιστεί η καλή περιβαλλοντική κατάσταση των θαλάσσιων οικοσυστημάτων, και ιδίως η μετουσίωση της οδηγίας-πλαισίου για τη θαλάσσια στρατηγική σε ένα «ευρωπαϊκό δίκαιο της θάλασσας» ([4]).

([3]) Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής των Περιφερειών — Θωράκιση των ευρωπαϊκών περιφερειών: Ενίσχυση της τοπικής και περιφερειακής οικονομικής ανθεκτικότητας στη στρατηγική εξέλιξη της ενιαίας αγοράς (ΕΕ C, C/2024/7061, 4.12.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/7061/oj).

([4]) Άτυπη συνεδρίαση των αρμοδίων σε θέματα θάλασσας και υδάτων διευθυντών της ΕΕ — Τελικά συμπεράσματα, 13 και 14 Ιουνίου 2024.

14. Ζητεί τη σύσταση, εντός του Σώματος των Επιτρόπων, ομάδας έργου σχετικά με την εφαρμογή του συμφώνου για τους ωκεανούς, υπό την ηγεσία του επιτρόπου Αλιείας και Ωκεανών, ούτως ώστε να διασφαλιστεί η υιοθέτηση μιας ολιστικής προσέγγισης κατά την εφαρμογή.

Γαλάζια οικονομία χαμηλού αντικτύπου

15. Επισημαίνει την ανάγκη στήριξης των θαλάσσιων δραστηριοτήτων που πλήττονται από τις τριπλές περιβαλλοντικές κρίσεις ή τις ενισχύουν στο πλαίσιο μιας δίκαιης μετάβασης προς μια γαλάζια οικονομία χαμηλού αντικτύπου που σέβεται τα όρια του πλανήτη και τη φέρουσα ικανότητα των ωκεανών μας.

16. Τονίζει τη σημασία του θαλάσσιου χωροταξικού σχεδιασμού για την εξασφάλιση της συνοχής μεταξύ περιβαλλοντικών, κλιματικών και τομεακών πολιτικών και των πολιτικών που αφορούν την κοινωνικοοικονομική ευημερία. Αναγνωρίζει την πρόκληση της «χωρικής συμφόρησης» στα ύδατα της ΕΕ και επισημαίνει ότι η συνύπαρξη μπορεί να αποτελέσει εργαλείο στρατηγικής για την επίτευξη των ενωσιακών και των διεθνών στόχων βιοποικιλότητας, με παράλληλη στήριξη των τοπικών κοινοτήτων. Επισημαίνει ότι η συνεγκατάσταση υπεράκτιων μονάδων παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές με χαμηλού αντικτύπου ιχθυοκαλλιέργειες ή υδατοκαλλιέργειες χαμηλού τροφικού επιπέδου πρέπει να διερευνηθεί στο πλαίσιο του θαλάσσιου χωροταξικού σχεδιασμού.

17. Υπενθυμίζει ότι η ανάπτυξη υπεράκτιας αιολικής ενέργειας βρίσκεται στον πυρήνα της επίτευξης των στόχων της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας και της διασφάλισης της ανταγωνιστικότητας της Ευρώπης και της ασφάλειας εφοδιασμού ενέργειας. Ζητεί την ανάπτυξη διασυνοριακών διαδικασιών υποβολής προσφορών για την παραγωγή υπεράκτιας ενέργειας με σκοπό τον περιορισμό των διαμαχών όσον αφορά τη χρήση και τη βελτιστοποίηση των ενεργειακών υποδομών. Είναι πεπεισμένη ότι οι τοπικές και οι περιφερειακές αρχές θα αναπτύξουν κατάλληλες ενεργειακές στρατηγικές.

18. Καλεί την Επιτροπή να προστατεύσει τις ευρωπαϊκές υπεράκτιες βιομηχανίες παραγωγής ενέργειας από τον αθέμιτο ανταγωνισμό με τη θέσπιση ελάχιστων τιμών, απαίτησης για να διασφαλιστεί ότι η συντριπτική πλειονότητα της αξιακής αλυσίδας παραμένει στην Ευρώπη και νέων κριτηρίων όσον αφορά τις διαδικασίες υποβολής προσφορών για την υπεράκτια ενέργεια, μεταξύ άλλων με τη θέσπιση υποχρεωτικών μη τιμολογιακών κριτηρίων για τη βιοποικιλότητα, τις κοινωνικές πτυχές και την κυκλικότητα και τη σύνδεση αυτών των έργων με προγράμματα αποκατάστασης της βιοποικιλότητας.

19. Αναγνωρίζει ότι οι διαφορετικές αυτές δραστηριότητες μπορούν είτε να αλληλοσυμπληρώνονται είτε να είναι αντιθετικές, ανάλογα με τη φύση τους και τον χώρο και χρόνο που καταλαμβάνουν. Θεωρεί ότι το σύμφωνο για τους ωκεανούς θα πρέπει να συμβάλει στη διευκόλυνση του τοπικού χωροταξικού σχεδιασμού, ώστε να διασφαλιστούν η μεγιστοποίηση των συνεργειών μεταξύ των θαλάσσιων δραστηριοτήτων και ο περιορισμός και/ή η διαχείριση των συμβιβασμών. Επισημαίνει ότι οι προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές δεν μπορούν να χρησιμοποιούνται για δραστηριότητες για τις οποίες ενδεχομένως να χρειαστούν συμβιβασμοί.

Διατροφή

20. Αναγνωρίζει ότι οι αλιευτικοί πόροι είναι περιορισμένοι και συνδέονται στενά με τη συνολική ποιότητα των θαλάσσιων οικοσυστημάτων. Επισημαίνει ότι η μακροπρόθεσμη επισιτιστική κυριαρχία της ΕΕ παραμένει βασικός στρατηγικός στόχος της Ένωσης, ο οποίος μπορεί να επιτευχθεί μόνο μέσω της βιώσιμης διαχείρισης των θαλάσσιων οικοσυστημάτων. Αναγνωρίζει τον ρόλο των ωκεανών και της πατροπαράδοτης γνώσης των επαγγελματιών του κλάδου της ναυτιλίας στην παραγωγή διατροφικών ειδών υψηλής αξίας από ιχθυοκαλλιέργειες και υδατοκαλλιέργειες, όπως αναγνωρίζεται στην ανακοίνωση με τίτλο «Ένα όραμα για τη γεωργία και τα τρόφιμα» ([5]). Επισημαίνει τον αντίκτυπο της αγροτικής πολιτικής στην υγεία των θαλάσσιων οικοσυστημάτων, καθώς και τις προκλήσεις που θέτουν η εισροή θρεπτικών ουσιών και ο ευτροφισμός τόσο όσον αφορά την επίτευξη των περιβαλλοντικών στόχων της Ένωσης όσο και για τον τομέα της αλιείας.

21. Θεωρεί ότι τα υπό βιώσιμη διαχείριση ιχθυαποθέματα είναι ζωτικής σημασίας για τη διατήρηση ενός κερδοφόρου αλιευτικού κλάδου ικανού να εξασφαλίζει θέσεις εργασίας στον τομέα της αλιείας και στην εξαρτώμενη από αυτόν τοπική αλυσίδα εφοδιασμού. Θεωρεί ότι οι μικρές επιχειρήσεις του αλιευτικού κλάδου είναι εκείνες που ωφελούν περισσότερο τις τοπικές κοινότητες και εφαρμόζουν πιο φιλικές προς το περιβάλλον πρακτικές και, ως εκ τούτου, θα πρέπει να υποστηριχθούν για να διασφαλιστεί η ανθεκτικότητα των δραστηριοτήτων τους μακροπρόθεσμα. Αναγνωρίζει ότι η αλιεία αποτελεί θεμελιώδη συνιστώσα του πολιτισμού και της οικονομίας πολλών παράκτιων κοινοτήτων. Επισημαίνει ότι τα υπεραλιευμένα, εξαντλημένα και σε διαδικασία ανασύστασης ιχθυαποθέματα θα πρέπει να ανασυσταθούν. Ενθαρρύνει τις προσπάθειες που καταβάλλονται προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι ζωντανοί πόροι δεν θα εκτίθενται πλέον σε πρακτικές υπεραλίευσης, λαμβανομένων υπόψη των επιπτώσεων της παράνομης, αδήλωτης και ανεξέλεγκτης (ΠΑΑ) αλιείας από αλιευτικούς στόλους τρίτων χωρών, προκειμένου να προωθηθεί η μακροχρόνια ανθεκτικότητα των παράκτιων αλιέων. Πιστεύει ότι οι επιπτώσεις της εξάπλωσης των χωροκατακτητικών ξένων ειδών θα πρέπει επίσης να εξεταστούν.

22. Τονίζει την ανάγκη αλλαγής των καταναλωτικών προτύπων στην ΕΕ ώστε να μειωθεί η εξάρτηση από εισαγόμενα προϊόντα με στροφή προς την τοπική παραγωγή. Επισημαίνει τις δυνατότητες της τοπικής και της περιφερειακής ανάπτυξης για την αύξηση της κατανάλωσης προϊόντων που παράγονται τοπικά με βραχείες αλυσίδες εφοδιασμού. Επισημαίνει τον επιζήμιο ρόλο της βιομηχανικής υδατοκαλλιέργειας στους ιδίους πόρους μας και στους πόρους τρίτων χωρών όταν προωθεί την υπεραλίευση για την παραγωγή ιχθυαλεύρων. Τονίζει την ανάγκη προώθησης της υδατοκαλλιέργειας χαμηλού αντικτύπου, ιδίως όσον αφορά τα άλγη και τα δίθυρα μαλάκια, ως τις πιο βιώσιμες εναλλακτικές λύσεις παραγωγής πρωτεϊνών σε υδάτινο περιβάλλον, λαμβανομένων υπόψη των μειούμενων ιχθυαποθεμάτων και της ανάγκης διατήρησής τους.

([5]) COM(2025) 75 final.

23. Υπενθυμίζει ότι οι θαλάσσιοι βιολογικοί πόροι που δεν έχουν ακόμη αξιολογηθεί στις εξόχως απόκεντρες περιοχές, τα ωκεάνια ύδατα των οποίων αντιπροσωπεύουν το ήμισυ και πλέον της έκτασης των αποκλειστικών οικονομικών ζωνών όλης της ΕΕ, θα μπορούσαν να τύχουν αποτελεσματικής και βιώσιμης διαχείρισης, ενώ παράλληλα θα συμβάδιζαν με τον στόχο της επίτευξης οικονομικών και κοινωνικών οφελών και οφελών για την απασχόληση, καθώς και με τον στόχο της συμβολής στη διαθεσιμότητα των τροφίμων, όχι μόνο προς όφελος της ανάπτυξης των εν λόγω περιοχών, αλλά και της ΕΕ στο σύνολό της.

24. Αναγνωρίζει τον ρόλο που μπορεί να διαδραματίσει η ανάπτυξη χαμηλού τροφικού επιπέδου υδατοκαλλιέργειας στην επισιτιστική ασφάλεια και την απασχόληση, ιδίως στις αγροτικές περιοχές, καθώς και την ανάγκη προώθησης της ανάπτυξης της βιώσιμης υδατοκαλλιέργειας.

25. Επισημαίνει ότι η ΕΕ είναι η μεγαλύτερη αγορά θαλασσινών στον κόσμο και αναγνωρίζει το μεγάλο μερίδιο ευθύνης της όσον αφορά τη βιώσιμη διαχείριση των φυσικών πόρων. Ταυτόχρονα, θεωρεί ζωτικής σημασίας την προστασία του ευρωπαϊκού αλιευτικού στόλου και της ευρωπαϊκής ιχθυοβιομηχανίας από τον αθέμιτο παγκόσμιο ανταγωνισμό και την εξασφάλιση ισότιμων όρων ανταγωνισμού με τα εισαγόμενα θαλασσινά προϊόντα, ιδίως αυτά που προέρχονται από παράνομη, αδήλωτη και ανεξέλεγκτη αλιεία ή από περιβαλλοντικά καταστροφικές πρακτικές.

Τουρισμός

26. Εκτιμά τον ρόλο του βιώσιμου τουρισμού στις παράκτιες περιοχές και τη σημασία του για ευημερούσες παράκτιες κοινότητες. Αναγνωρίζει τον κίνδυνο που ενέχει ο μη εξισορροπημένος τουρισμός σε ευαίσθητες περιοχές με ευάλωτα οικοσυστήματα. Θεωρεί ότι το σύμφωνο για τους ωκεανούς θα συμβάλει στον εντοπισμό εργαλείων και μηχανισμών για την ελαχιστοποίηση του κινδύνου που προκύπτει από την υπερεκμετάλλευση και την υποβάθμιση του περιβάλλοντος και της πολιτιστικής κληρονομιάς που προκαλείται από μια ανεξέλεγκτη και μη ρυθμιζόμενη εισροή τουριστών, η οποία επικεντρώνεται σε συγκεκριμένες περιοχές και συγκεκριμένες περιόδους του έτους.

27. Τονίζει την ανάγκη για καθαρούς ωκεανούς προκειμένου να διασφαλιστεί η μακροπρόθεσμη ελκυστικότητα του παράκτιου τουρισμού, μέσω της βιώσιμης αξιοποίησης των φυσικών και πολιτιστικών πόρων, καθώς και τα πολλαπλά οφέλη που αποφέρουν οι προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές στις τοπικές τουριστικές δραστηριότητες.

28. Τονίζει ότι ο στόχος της Ευρωπαϊκής Ένωσης για κάλυψη του 30 % των προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών, με το 10 % των οποίων ανά περιφέρεια να τίθεται υπό αυστηρή προστασία, απέχει πολύ ακόμη από το να επιτευχθεί. Σημειώνει ότι σε πάνω από το 80 % των προστατευόμενων θαλάσσιων περιοχών της ΕΕ οι θαλάσσιες δραστηριότητες ρυθμίζονται ελάχιστα.

29. Ζητεί την απαγόρευση των καταστροφικών αλιευτικών δραστηριοτήτων, όπως η αλιεία με τράτες βυθού, σε όλες τις προστατευόμενες θαλάσσιες περιοχές. Επισημαίνει τον αρνητικό αντίκτυπο της βιομηχανικής πελαγικής αλιείας με τράτες, ιδίως στην παράκτια αλιεία και στις τοπικές κοινότητες.

Βιώσιμη και κυκλική οικονομία

30. Τονίζει ότι οι περιφέρειες έχουν ποικίλες δυνατότητες ανάλογα με τα φυσικά και γεωγραφικά χαρακτηριστικά τους. Επισημαίνει τις δυνατότητες για βιώσιμη παραγωγή ενέργειας από την ανάπτυξη υπεράκτιων αιολικών πάρκων, την παλιρροϊκή ενέργεια και τη μετατροπή της ωκεάνιας θερμικής ενέργειας.

31. Υπενθυμίζει ότι η ανάπτυξη υπεράκτιας αιολικής ενέργειας βρίσκεται στον πυρήνα της επίτευξης των στόχων της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας και της διασφάλισης της ανταγωνιστικότητας της Ευρώπης και της ασφάλειας εφοδιασμού ενέργειας. Επισημαίνει ότι στη στρατηγική της ΕΕ για την υπεράκτια παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές προτείνονται συγκεκριμένοι τρόποι για τη στήριξη της μακροπρόθεσμης βιώσιμης ανάπτυξης του τομέα και τονίζει την ανάγκη για περαιτέρω επενδύσεις σε υποδομές δικτύου και γραμμών διασύνδεσης που απαιτούνται για τη διευκόλυνση της ανάπτυξης της υπεράκτιας παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές.

32. Καλεί τις τοπικές και τις περιφερειακές αρχές να αναπτύξουν κατάλληλες ενεργειακές στρατηγικές που εστιάζουν στη στήριξη των διασυνοριακών διαδικασιών υποβολής προσφορών και στον εξορθολογισμό της χρήσης των ενεργειακών υποδομών.

33. Θεωρεί ότι το σύμφωνο για τους ωκεανούς θα πρέπει να επικεντρωθεί σε μια επιστημονικά τεκμηριωμένη και προληπτική προσέγγιση όσον αφορά την εξόρυξη των ωκεανών, ούτως ώστε να αποφευχθούν πιθανές μη αναστρέψιμες επιπτώσεις στα θαλάσσια οικοσυστήματα και τη βιοποικιλότητα, με συνεκτίμηση των πιθανών συμβιβασμών με άλλες οικονομικές δραστηριότητες, όπως οι ιχθυοκαλλιέργειες, οι υδατοκαλλιέργειες και ο τουρισμός. Στο πλαίσιο αυτό, τονίζει επίσης τη σημασία της ευαισθητοποίησης του κοινού ως προς την ενσωμάτωση των υπεράκτιων αιολικών πάρκων και τον ουσιαστικό ρόλο τους στην ενεργειακή μετάβαση.

34. Τονίζει την ανάγκη αντιμετώπισης της ρύπανσης του θαλάσσιου περιβάλλοντος σε όλες τις μορφές της, μεταξύ άλλων και της ρύπανσης από χημικά και πλαστικά, στο πλαίσιο μιας προσέγγισης «από την πηγή στη θάλασσα».

35. Καλεί την ΕΕ να διαδραματίσει ηγετικό ρόλο προκειμένου να διασφαλίσει την υπογραφή φιλόδοξης παγκόσμιας συνθήκης για τα πλαστικά, η οποία θα λαμβάνει υπόψη ολόκληρο τον κύκλο ζωής των πλαστικών, μεταξύ άλλων των πλαστικών μιας χρήσης, των μικροπλαστικών και των αλιευτικών εργαλείων, καθώς και τα επιβλαβή χημικά προϊόντα και ανάντη μέτρα με εστίαση στην παραγωγή και στη μείωση των πλαστικών.

Θαλάσσιες μεταφορές

36. Αναγνωρίζει ότι η ΕΕ έχει να διαδραματίσει καίριο ρόλο ως διεθνής ηγέτης, λαμβάνοντας υπόψη ότι η συντριπτική πλειονότητα των θαλάσσιων μεταφορών ρυθμίζεται από τον Διεθνή Ναυτιλιακό Οργανισμό (ΔΝΟ).

37. Τονίζει τη σημασία του ναυπηγικού κλάδου για πολλές παράκτιες περιφέρειες και ενός ευρωπαϊκού ναυπηγικού κλάδου για την ευρωπαϊκή στρατηγική αυτονομία. Καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να στηρίξει την καινοτομία και τη βιωσιμότητα του ναυπηγικού κλάδου.

38. Επισημαίνει ότι το κεκτημένο της ΕΕ στον τομέα των μεταφορών ([6]) ρυθμίζει τη διαδικασία διαχείρισης αποβλήτων από ξηράς μέσω διατάξεων που διασφαλίζουν τη διαθεσιμότητα λιμενικών εγκαταστάσεων παραλαβής αποβλήτων από πλοία και την παράδοση των αποβλήτων στις εν λόγω εγκαταστάσεις. Τονίζει ότι η ατμοσφαιρική ρύπανση που προέρχεται από τη ναυτιλία τόσο στη θάλασσα όσο και στους λιμένες πρέπει επίσης να αντιμετωπιστεί.

39. Τονίζει τη σημασία της υιοθέτησης των συστάσεων που υπέβαλε η ΕτΠ ([7]), ιδίως όσον αφορά την ανάγκη δημιουργίας κινήτρων για την παράδοση αποβλήτων από πλοία στους λιμένες, μεταξύ άλλων μέσω της θέσπισης ενιαίου τέλους.

40. Τονίζει τη σημασία των διεθνών θαλάσσιων μεταφορών για τις ευρωπαϊκές πόλεις-λιμένες και περιφέρειες-λιμένες και εφιστά την προσοχή στη γνωμοδότηση που εξέδωσε η ίδια ([8]) στην οποία συνιστά να «ληφθούν υπόψη στις πολιτικές της ΕΕ σχετικά με τις μεταφορές, τη θαλάσσια οικονομία, την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος και των υδάτων τα ζητήματα ανάπτυξης των λιμένων και των πόλεων-λιμένων». Εκφράζει την ικανοποίησή της για την επικείμενη έγκριση μιας στρατηγικής της ΕΕ για τους λιμένες το 2026 και ζητεί η στρατηγική αυτή να ανταποκριθεί στην ανάγκη απανθρακοποίησης της ναυτιλίας και προσαρμογής των λιμενικών υποδομών στην κλιματική αλλαγή, καθώς και να διασφαλίσει τη μετάβαση των λιμένων της ΕΕ σε ένα μοντέλο που να προσαρμόζεται στα όρια του πλανήτη. Υπενθυμίζει ότι η ενέργεια συνιστά σημαντικό παράγοντα κόστους για τον τομέα. Σημειώνει ότι η μετάβαση σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και πηγές ενέργειας χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών συνεπάγεται προκλήσεις, μεταξύ άλλων όσον αφορά τη χρηματοδότηση και τα ανώτατα όρια αλιευτικής ικανότητας, δεδομένου ότι οι νέες τεχνολογίες απαιτούν μεγαλύτερο βάρος από τους συμβατικούς κινητήρες ντίζελ.

Προστασία και αποκατάσταση του περιβάλλοντος, των θαλάσσιων και παράκτιων οικοσυστημάτων και της βιοποικιλότητας

41. Αναγνωρίζει τη στενή διασύνδεση μεταξύ της διατήρησης των οικοσυστημάτων, της προστασίας της θαλάσσιας βιοποικιλότητας και των κοινωνικοοικονομικών δραστηριοτήτων που σχετίζονται με τη θάλασσα και της παραγωγής διατροφικών προϊόντων. Επισημαίνει τον ρόλο των ωκεανών στην καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής. Αναγνωρίζει τον ρόλο των θαλάσσιων οικοσυστημάτων, μεταξύ άλλων των υγροτόπων και των κοραλλιογενών υφάλων, ως φυσικών αναχωμάτων κατά των καταιγίδων και της διάβρωσης των ακτών, και τονίζει τον ρόλο τους στην προστασία των υποδομών, των ζωών και των μέσων βιοπορισμού από ακραία καιρικά φαινόμενα και φαινόμενα βραδείας εξέλιξης.

42. Ζητεί, στο πλαίσιο των προσπαθειών για τη μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης που προξενείται από τις θαλάσσιες μεταφορές, να ληφθεί υπόψη, μέσω ισορροπημένων μέτρων, η απόλυτη εξάρτηση ορισμένων περιοχών από τις θαλάσσιες μεταφορές ως προς την εξασφάλιση του εφοδιασμού τους με βασικά αγαθά.

([6]) Οδηγία (ΕΕ) 2019/883 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Απριλίου 2019, σχετικά με τις λιμενικές εγκαταστάσεις παραλαβής για την παράδοση αποβλήτων από πλοία, για την τροποποίηση της οδηγίας 2010/65/ΕΕ και την κατάργηση της οδηγίας 2000/59/ΕΚ (ΕΕ L 151 της 7.6.2019, σ. 116, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019L0883).

([7]) Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής των Περιφερειών — Οι τοπικές και περιφερειακές αρχές προστατεύουν το θαλάσσιο περιβάλλον (ΕΕ C 300 της 27.7.2021, σ. 36).

([8]) Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής των Περιφερειών με θέμα «Αναμόρφωση των πόλεων-λιμένων και των λιμενικών περιοχών» (ΕΕ C 207 της 30.6.2017, σ. 25).

43. Εφιστά την προσοχή στην εκτενή νομοθεσία και το κεκτημένο της ΕΕ σχετικά με την προστασία και την αποκατάσταση των θαλάσσιων οικοσυστημάτων, καθώς και στην ανάγκη επίτευξης «καλής περιβαλλοντικής κατάστασης» των ωκεανών ([9]), στόχος ο οποίος απαιτεί, αφενός, μία ισορροπημένη επιστημονική και οικοσυστημική προσέγγιση της διαχείρισης των ανθρώπινων θαλάσσιων δραστηριοτήτων και, αφετέρου, την επέκταση των προστατευόμενων θαλάσσιων και παράκτιων περιοχών η οποία παρεμποδίζεται από την ανεπαρκή εφαρμογή ([10]).

44. Επαναλαμβάνει τις ανησυχίες της για το γεγονός ότι δεν επετεύχθη ο στόχος της καλής περιβαλλοντικής κατάστασης του θαλάσσιου περιβάλλοντος της ΕΕ έως το 2020, όπως είχε εκφραστεί σε γνωμοδότηση της ΕτΠ του 2021 ([11]).

45. Επισημαίνει ότι η στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030 αποσκοπεί στην προστασία τουλάχιστον του 30 % των θαλασσών της ΕΕ, με το 10 % υπό αυστηρή προστασία, καθώς και στην αποκατάσταση των θαλάσσιων οικοσυστημάτων μέσω της μείωσης της ρύπανσης, της υπεραλίευσης και της καταστροφής οικοτόπων. Τονίζει ότι το νομοθέτημα για την αποκατάσταση της φύσης θέτει νομικά δεσμευτικούς στόχους για την αποκατάσταση τουλάχιστον του 20 % των υποβαθμισμένων θαλάσσιων οικοσυστημάτων έως το 2030 μέσω της ενίσχυσης της βιοποικιλότητας, της δέσμευσης άνθρακα και της ανθεκτικότητας στην κλιματική αλλαγή (βλ. επίσης τους στόχους της κοινής αλιευτικής πολιτικής καθώς και τους πρωταρχικούς στόχους της νέας Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την επισιτιστική ασφάλεια — Πολιτικές κατευθύνσεις για την επόμενη Ευρωπαϊκή Επιτροπή 2024–2029).

46. Επισημαίνει τη γνωμοδότηση της ΕτΠ του 2021 με θέμα «Βιώσιμη γαλάζια οικονομία και υδατοκαλλιέργεια» ([12]), στην οποία η βιώσιμη διαχείριση των ωκεανών και των θαλασσών τίθεται ως ζήτημα προτεραιότητας και στην οποία η ΕτΠ ζητεί την εφαρμογή της γαλάζιας οικονομίας εντός των οικολογικών ορίων στο πλαίσιο των ορίων του πλανήτη. Στη γνωμοδότηση τονίζεται επίσης η συμβατή οικονομική χρήση των θαλασσών με σεβασμό των θαλάσσιων οικοτόπων ως πυξίδα για δημόσιες και ιδιωτικές επενδύσεις.

47. Επαναβεβαιώνει ότι μια πραγματική κυκλική οικονομία που βασίζεται στην υπεύθυνη παραγωγή, τη μειωμένη κατανάλωση, την επαναχρησιμοποίηση, την επισκευή και την ανακύκλωση είναι απαραίτητη για τη δημιουργία των συνθηκών για την επιτυχή αποκατάσταση της βιοποικιλότητας και την αντιστροφή της υποβάθμισης του περιβάλλοντος.

48. Τονίζει επίσης τη σημασία της πρόληψης της ρύπανσης και της διαρροής επικίνδυνων χημικών ουσιών, ώστε να αποφευχθεί οποιαδήποτε αλληλεπίδραση με άλλους παράγοντες επιβάρυνσης του περιβάλλοντος που μπορούν να επιφέρουν μακροπρόθεσμες και μεγάλης κλίμακας περιβαλλοντικές επιπτώσεις στο χερσαίο και το θαλάσσιο περιβάλλον, όπως αναφέρεται στη γνωμοδότηση της ΕτΠ με θέμα «Προς μια ανθεκτική διαχείριση των υδάτων για την καταπολέμηση της κλιματικής κρίσης στο πλαίσιο μιας γαλάζιας συμφωνίας της ΕΕ» ([13]). Επισημαίνει την ανάγκη το επικείμενο σύμφωνο για τους ωκεανούς να υποστηριχθεί από άλλες επικείμενες εξελίξεις πολιτικής, όπως η αναθεώρηση της οδηγίας REACH, προκειμένου να ληφθούν υπόψη νέες απειλές, όπως η ρύπανση από υπερφθοριωμένες και πολυφθοριωμένες αλκυλιωμένες ουσίες.

Πρόληψη, ετοιμότητα και προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή

49. Αναγνωρίζει ότι, παρότι το χειρότερο σενάριο της κλιματικής αλλαγής μπορεί να αποφευχθεί, οι επιπτώσεις της ήδη επελθούσας κλιματικής αλλαγής θα γίνουν αισθητές από τις τοπικές κοινότητες, ιδίως στις παράκτιες περιοχές. Επισημαίνει τον ρόλο που διαδραματίζουν οι τοπικές και οι περιφερειακές αρχές ως οργανισμοί πρώτης επέμβασης σε περιστατικά που οφείλονται σε ακραίες καιρικές συνθήκες που συμβαίνουν όλο και συχνότερα και προκαλούνται από την κλιματική αλλαγή. Επιπλέον, πρέπει να καταρτιστούν στρατηγικές προσαρμογής για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στους ωκεανούς, όπως η άνοδος της στάθμης της θάλασσας, η οξίνιση και η ρύπανση από πλαστικά, θρεπτικά συστατικά και χημικές ουσίες στους ωκεανούς.

([9]) Ειδικότερα: η οδηγία πλαίσιο για τη θαλάσσια στρατηγική [Οδηγία 2008/56/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Ιουνίου 2008, περί πλαισίου κοινοτικής δράσης στο πεδίο της πολιτικής για το θαλάσσιο περιβάλλον (οδηγία-πλαίσιο για τη θαλάσσια στρατηγική) (ΕΕ L 164 της 25.6.2008, σ. 19)] και η αναθεώρησή της, η οδηγία πλαίσιο για τα ύδατα [Οδηγία 2000/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 23ης Οκτωβρίου 2000 για τη θέσπιση πλαισίου κοινοτικής δράσης στον τομέα της πολιτικής των υδάτων (ΕΕ L 327 της 22.12.2000, σ. 1)], η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία, η στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030 (2020) και το νομοθέτημα της ΕΕ για την αποκατάσταση της φύσης (Κανονισμός (ΕΕ) 2024/1991 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Ιουνίου 2024, για την αποκατάσταση της φύσης και την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2022/869 (ΕΕ L, 2024/1991, 29.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1991/oj)], το οποίο περιλαμβάνει ειδικό στόχο για αποκατάσταση του 20 % των θαλάσσιων περιοχών έως το 2030, καθώς και το σχέδιο δράσης για μηδενική ρύπανση (2021).

([10]) Ειδική έκθεση αριθ. 26/2020 του Ελεγκτικού Συνεδρίου: Θαλάσσιο περιβάλλον: Η προστασία της ΕΕ έχει μεγάλο εύρος όχι όμως και βάθος.

([11]) Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής των Περιφερειών — Οι τοπικές και περιφερειακές αρχές προστατεύουν το θαλάσσιο περιβάλλον (ΕΕ C 300 της 27.7.2021, σ. 36).

([12]) Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής των Περιφερειών με θέμα «Βιώσιμη γαλάζια οικονομία και υδατοκαλλιέργεια» (ΕΕ C 97 της 28.2.2022, σ. 36).

([13]) Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής των Περιφερειών — Προς μια ανθεκτική διαχείριση των υδάτων για την καταπολέμηση της κλιματικής κρίσης στο πλαίσιο μιας γαλάζιας συμφωνίας της ΕΕ (Γνωμοδότηση πρωτοβουλίας) (ΕΕ C, C/2024/5367, 17.9.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/5367/oj)

50. Εφιστά την προσοχή στην πρόταση της ΕτΠ προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να εργαστεί για την ενίσχυση της διάστασης της ανθεκτικότητας στα εργαλεία πολιτικής της με στόχο την αύξηση των ικανοτήτων αντιμετώπισης καταστροφών των τοπικών και των περιφερειακών αρχών, καθώς και της οικονομικής ανθεκτικότητας και της μακροπρόθεσμης ανάπτυξής τους σε ολόκληρη την ΕΕ.

51. Θεωρεί ότι το σύμφωνο θα πρέπει να περιλαμβάνει την κατάρτιση τοπικών σχεδίων προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, συμπεριλαμβανομένων κατάλληλων σχεδίων αντιμετώπισης καταστροφών στις παράκτιες περιοχές, στα οποία θα λαμβάνονται υπόψη οι τοπικές ιδιαιτερότητες και τα οποία θα καθιστούν δυνατή την αποτελεσματική πρόληψη, την ετοιμότητα και την αντιμετώπιση αιφνίδιων κρίσεων, ιδίως αυτών που συνδέονται με ακραία καιρικά φαινόμενα και διαδικασίες βραδείας έναρξης.

52. Τονίζει την ανάγκη ενίσχυσης των συστημάτων τροφίμων που βασίζονται στις τοπικές αλυσίδες εφοδιασμού, ούτως ώστε να διασφαλιστούν η μακροπρόθεσμη ανθεκτικότητα και οι εύρωστες κοινωνίες.

53. Θεωρεί ότι το σύμφωνο για τους ωκεανούς πρέπει, αφενός, να διασφαλίζει μια ισότιμη και δίκαιη μετάβαση που θα στηρίζει τις εξόχως απόκεντρες περιοχές και τις νησιωτικές και παράκτιες κοινότητες και, αφετέρου, να διαφυλάσσει την κοινωνικοοικονομική τους βιωσιμότητα, τις θέσεις εργασίας, την κοινωνική ευημερία και την ενεργό συμμετοχή στον σχεδιασμό πολιτικών που επηρεάζουν τα μέσα βιοπορισμού τους, με σεβασμό της αρχής του «δικαιώματος παραμονής» στις εξόχως απόκεντρες περιοχές και τις νησιωτικές και τις παράκτιες κοινότητες και ενισχύοντας την πρόσβαση σε δημόσιες υπηρεσίες και την ποιότητα αυτών, της στέγασης, της συνδεσιμότητας, των μεταφορών, της εκπαίδευσης και των θέσεων εργασίας.

Ειδικές περιφερειακές ανάγκες και απαιτήσεις

54. Υπενθυμίζει ότι οι εξόχως απόκεντρες και νησιωτικές περιοχές εξαρτώνται ιδιαίτερα από τους ωκεανούς για να εξασφαλίσουν τη συνδεσιμότητα, τον εφοδιασμό και την ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων. Οι περιοχές αυτές έχουν ειδικές ανάγκες και απαιτούν ad hoc μέτρα για τη διασφάλιση βιώσιμης εφοδιαστικής για τη ζωή και τα μέσα βιοπορισμού των πολιτών, μεταξύ άλλων όσον αφορά την εξάρτησή τους από τις αεροπορικές και θαλάσσιες μεταφορές, προκειμένου να εξασφαλιστούν η συνδεσιμότητα και ο εφοδιασμός τους.

Διεθνής διακυβέρνηση των ωκεανών

55. Αναγνωρίζει την καίρια σημασία των δομών διακυβέρνησης που έχουν δημιουργηθεί σε παγκόσμιο ([14]) επίπεδο και σε επίπεδο ΕΕ ([15]), οι οποίες καθιστούν δυνατή τη διαχείριση των ωκεανών και τη βιώσιμη χρήση των πόρων τους.

56. Υπενθυμίζει ότι οι εξόχως απόκεντρες περιοχές έχουν μεγάλη γεωστρατηγική σημασία για την Ευρωπαϊκή Ένωση λόγω της μοναδικής τους θέσης, του διασυνοριακού τους χαρακτήρα και της διασποράς τους στον παγκόσμιο χάρτη των ωκεανών, ενώ επιπλέον προσφέρουν τη δυνατότητα ελεύθερης κυκλοφορίας στα ύδατά τους, χωρίς περιορισμούς λόγω απειλών ασφαλείας.

57. Επιπλέον, λαμβανομένης υπόψη της μεγάλης έκτασης των αποκλειστικών οικονομικών ζωνών (ΑΟΖ) των εξόχως απόκεντρων περιοχών, η οποία συμβάλλει πολύ σημαντικά στο να έχει η ΕΕ τη μεγαλύτερη ΑΟΖ παγκοσμίως, πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη προσοχή και να διατεθούν επιχειρησιακά μέσα στις περιοχές αυτές, ώστε να διασφαλιστεί ότι πράγματι αποτελούν την αιχμή του δόρατος της ΕΕ στην ολοκληρωμένη διαχείριση των ωκεανών.

58. Υπενθυμίζει τη γνωμοδότηση της ΕτΠ με θέμα «Ενίσχυση της διαρκούς και αποτελεσματικής διασυνοριακής συνεργασίας με τους γείτονές μας» ([16]), στην οποία η ΕτΠ τόνισε ότι «η θαλάσσια διασυνοριακή συνεργασία απαιτείται να διαρθρωθεί καλύτερα».

59. Θεωρεί ότι η ΕΕ μπορεί να δώσει το παράδειγμα και να εμπνεύσει άλλες περιοχές να ακολουθήσουν παρόμοιες προσεγγίσεις. Τονίζει ότι το σύμφωνο θα πρέπει να συμβάλει τόσο στην ενίσχυση της αποτελεσματικής εσωτερικής διακυβέρνησης όσο και στην εδραίωση της συμμετοχικής συνεργασίας με διασυνοριακές περιοχές εκτός της Ένωσης, στηρίζοντας και ενισχύοντας την προσέγγιση πολυεπίπεδης διακυβέρνησης, η οποία διασφαλίζει τη στενή συμμετοχή του τοπικού και του περιφερειακού επιπέδου στον σχεδιασμό πολιτικών και στην υλοποίησή τους. Προτείνει να αξιοποιηθεί η ωκεάνια διπλωματία για να συμβάλει η ΕΕ στη βιώσιμη χρήση των ωκεάνιων πόρων παγκοσμίως.

([14]) Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας.

([15]) Η «Ολοκληρωμένη Θαλάσσια Πολιτική», η «Οδηγία πλαίσιο για τη θαλάσσια στρατηγική»», η «Κοινή ανακοίνωση σχετικά με το θεματολόγιο της ΕΕ για τη διεθνή διακυβέρνηση των ωκεανών», η «Στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030»».

([16]) Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής των Περιφερειών — Ενίσχυση της διαρκούς και αποτελεσματικής διασυνοριακής συνεργασίας με τους γείτονές μας (ΕΕ C, C/2024/1038, 9.2.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/1038/oj).

Ανθρώπινο κεφάλαιο, έρευνα και καινοτομία

60. Θεωρεί ότι το σύμφωνο θα πρέπει να συμβάλει στην προώθηση αυξημένων επενδύσεων στη θαλάσσια έρευνα για την αντιμετώπιση των κενών γνώσης, ιδίως όσον αφορά τη βιοποικιλότητα, τις υπηρεσίες οικοσυστήματος, τις κλιματικές επιπτώσεις, και την προστασία της υποβρύχιας πολιτιστικής κληρονομιάς, καθώς και στις νέες τεχνολογικές και επιχειρηματικές ευκαιρίες, σύμφωνα με την αρχή του «μη βλάπτειν». Συνιστά την αξιοποίηση τοπικών γνώσεων και δικτύων ώστε να δοθεί η δυνατότητα στις παράκτιες περιοχές να καταστούν κόμβοι έρευνας και καινοτομίας. Προτείνει να δοθεί ουσιαστικός ρόλος στις τοπικές και τις περιφερειακές αρχές στη νέα διεθνή διακυβέρνηση των ωκεανών, αρχής γενομένης από την εκπροσώπηση της ΕτΠ στη διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για τους ωκεανούς που θα πραγματοποιηθεί στη Νίκαια τον Ιούνιο του 2025. Συνιστά την ενίσχυση της συνεργασίας με διεθνείς οργανισμούς και τρίτες χώρες για την αντιμετώπιση των παγκόσμιων προκλήσεων που συνδέονται με του ωκεανούς. Ζητεί συνοχή των πολιτικών, διαφανείς εκτιμήσεις επιπτώσεων και ενίσχυση της εφαρμογής των υφιστάμενων μέτρων. Η εφαρμογή των υφιστάμενων εργαλείων και μέτρων θα πρέπει να ενισχυθεί και ο ρόλος της ΕΕ ως νομοθετικός ηγέτης σε αυτούς τους τομείς να παγιωθεί. Τάσσεται υπέρ μιας ολοκληρωμένης διαχείρισης των παράκτιων ζωνών, της διασυνοριακής συνεργασίας και των πλατφορμών διαλόγου για τους επιστήμονες, τους φορείς χάραξης πολιτικής, τη βιομηχανία και την κοινωνία των πολιτών. Τονίζει τη σημασία μιας βιώσιμης γαλάζιας οικονομίας για τις παράκτιες κοινότητες και της ευθυγράμμισης των πολιτικών και των προϋπολογισμών της ΕΕ με τους στόχους βιωσιμότητας. Επιπλέον, θα πρέπει να προωθηθούν η συλλογή και η ανταλλαγή επιστημονικών δεδομένων για την τεκμηρίωση των πολιτικών αποφάσεων, για την ενίσχυση του ρόλου της έρευνας και της καινοτομίας στη λήψη αποφάσεων και για τη βελτίωση των επιστημονικών γνώσεων και της ανάπτυξης ικανοτήτων για τη διακυβέρνηση των ωκεανών. Ομοίως, θα πρέπει να εξεταστεί η ανάγκη για υποδομές παρατήρησης των ωκεανών, συμπεριλαμβανομένης της ανάπτυξης ικανοτήτων που σχετίζονται με τους ωκεανούς και τις παράκτιες περιοχές, ενώ θα πρέπει να διενεργηθεί ολοκληρωμένη συνολική αξιολόγηση σχετικά με την κατάσταση του θαλάσσιου περιβάλλοντος, η οποία θα λάβει υπόψη τις κοινωνικοοικονομικές πτυχές που σχετίζονται με αυτό.

61. Καλεί τις παράκτιες περιφέρειες να εξετάσουν το ενδεχόμενο ανάπτυξης «γαλάζιων στρατηγικών έξυπνης εξειδίκευσης» για τη συμπλήρωση των υφιστάμενων περιφερειακών «στρατηγικών έξυπνης εξειδίκευσης».

62. Τονίζει ότι η βελτίωση της αποτελεσματικότητας της εσωτερικής διακυβέρνησης της ΕΕ απαιτεί μια σφαιρική προσέγγιση της θαλάσσιας πολιτικής, στην οποία θα συμμετέχουν όλοι οι φορείς και οι αρχές του δημοσίου που ειδικεύονται στη θαλάσσια διακυβέρνηση. Επιπλέον, υπογραμμίζει την ανάγκη προώθησης του συντονισμού μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων, ώστε να διευκολύνεται η διαχείριση της γνώσης.

63. Επικροτεί τη νομοθετική πρόταση που ενέκρινε το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σχετικά με τα «βιώσιμα ναυτιλιακά καύσιμα», και ιδίως τη σύσταση Ταμείου Ωκεανών για τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης των πλοίων και για τη στήριξη των επενδύσεων που αποσκοπούν στην απανθρακοποίηση των θαλάσσιων μεταφορών. Παραπέμπει στη γνωμοδότησή της του 2024 με θέμα «Η κοινή αλιευτική πολιτική στην πράξη: προς βιώσιμες και ανθεκτικές παράκτιες κοινότητες στην ΕΕ», στην οποία υπογραμμίζεται η ανάγκη να εξασφαλιστεί η επιλεξιμότητα νέων φιλικών προς το κλίμα σκαφών παράκτιας αλιείας. Επισημαίνει την ανάγκη για δίκαιη μετάβαση για όλες τις θαλάσσιες οικονομικές δραστηριότητες προκειμένου να διασφαλιστούν η ανθεκτικότητα και η ανταγωνιστικότητα σε βάθος χρόνου. Επικροτεί την πρόταση που εγκρίθηκε τον Νοέμβριο του 2024 σχετικά με την πρωτοβουλία «Fuel EU maritime» - Βιώσιμα ναυτιλιακά καύσιμα. Τονίζει ότι για να μπορέσει ο αλιευτικός στόλος να αξιοποιήσει τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, είναι απαραίτητο να εξαλειφθούν τα υφιστάμενα εμπόδια μέσω του συντονισμού και της συνεργασίας μεταξύ των ενδιαφερόμενων μερών, να γεφυρωθούν τα χάσματα γνώσης και τεχνολογίας μέσω της έρευνας και της καινοτομίας, να αναπτυχθούν οι απαραίτητες δεξιότητες και το εργατικό δυναμικό για την ενεργειακή μετάβαση, καθώς και να ενισχυθεί το επιχειρηματικό περιβάλλον, μεταξύ άλλων μέσω της πρόσβασης σε χρηματοδότηση.

64. Υποστηρίζει την ιδέα ότι το σύμφωνο για τους ωκεανούς θα πρέπει να αποτελέσει το πρώτο βήμα προς την ανάπτυξη ενός συνεκτικού νομοθετικού και μη νομοθετικού πλαισίου για τους ωκεανούς, του οποίου θα ακολουθήσουν μία πράξη για τους ωκεανούς και αναθεωρήσεις της υφιστάμενης νομοθεσίας, όπως το πλαίσιο για τη θαλάσσια στρατηγική και οι οδηγίες για τον θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό.

Βρυξέλλες, 3 Απριλίου 2025.

Η Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Επιτροπής των Περιφερειών
Kata TÜTTŐ